

Deklarasyon

Kriz Ikrenn-Larisi: Lenpak Ekonomik lo Sesel

Delivre par:

NAADIR HASSAN

MINISTER FINANS, PLANIFIKASYON EKONOMIK EK KOMERS

Dan Lasanble Nasyonal Sesel

Ile Du Port, Victoria, Mahe, Seychelles

Mardi le 08 Mars 2022

2er apremidi

Mersi Msye Spiker,

Msye Spiker.

Onorab Dirizan Ilopozisyon.

Onorab Dirizan Zafer Gouvernman dan Lasanble.

Tou bann Onorab e

Tou dimoun a lekout, Bonn apremidi

Msye Spiker,

Pour konmans, mon oule dir tou bann madanm dan Sesel, e sirtou bann dan mon Minister, en bonn fet ‘madanm’ ozordi. Nou rekonnèt e apresye bokou, zot kontribisyon ki zot fer dan nou sosyete. Mon dir zot en gro mersi.

Msye Spiker, apre dezan ki lemonn in fer fas avek pandemik COVID 19, kot lekonomi mondyal, enkli Sesel, tin vremen ganny afekte, nou ti pe konmans war amelyorasyon remarkab dan nou lekonomi ek sitiasyon finansyel.

Zis pou donn enn de sif pou sa de premye mwan lannen, an sa ki konsern larive touris ek kantite deviz etranzer kin pas dan nou sistenm.

Alafen Fevriye, Biro Statistik Nasyonal tin rikord 48,508 touris ki tin vin Sesel. En tre gran logmantasyon konpare avek menm peryod an 2021, ler ti annan zis 1,551 touris ki ti vin Sesel.

Lakantite deviz ki ti ganny esanze lo marse domestik pou sa de premye mwan sa lannen – Zanvyè e Fevriye – ti en total 130 milyon dolar. Sa i en logmantasyon konsiderab konpare avek selman 68 milyon dolar ki ti ganny rikorde pou menm peryod lannen pase.

Sa devlopman in ede pou fer valer rounpi reste stab konpare avek bann lezot lamonnen enternasyonal. Annefe, pou sa lannen 2022 ziska prezan, valer rounpi konpare avek dolar in vin pli bon marse par R2.49 an mwayenn, konpare avek valer mwayenn pou lannen 2021.

Msye Spiker, parey zot in kapab konstata, Lekonomi Sesel ti lo sa bon larout kot i tin konmans rebran e ti pe menm konmans akselere, kot tou endikater ti pe montre, ki ti pou depas nou bann prozeksyon pou lannen 2022.

Me Msye Spiker, tou sa bann bon endikater, ti avan le 24 Fevriye 2022.

Ki'n arive le 24 Fevriye 2022, ki'n fer pa zis nou, me lemond antye replonz dan lensertitid ekonomik ek finansyel? Sa, i zour ki Larisi ti anvair son vwazen, Ikrenn.

Depi menm sa lager i deklare, Prezidan Wavel Ramkalawan, dan son mesaz lo leta la Nasyon ki i ti delivre le 22 Fevriye, tin deza eksprim son lenkteyid, lo sa kriz.

Akoz sa lenktyetid, msye Spiker?

Larisi i 11yenm pli gran lekonomi dan lemond. I, 2yenm pli gran prodikter karbiran dan lemond. E i 4yenm pli gran prodikter dible dan lemond. Larisi, i 2yenm pli gran eksportater lagrenn 'sunflower' ki servi pou prodwi delwil.

Parkont Ikrenn, i 5yenm pli gran prodikter dible dan lemond. Ikrenn i 4yenm pli gran eksportater mai dan lemond. Sa pei i osi pli gran eksportater lagrenn 'sunflower', dan lemond.

Ikrenn ek Larisi, i osi de pli gran prodikter langre dan lemond.

Sa bann fe, i a ede met an konteks, sa lenpak ki sa lager pe annan lo lekonomi mondyal ki ankor tre frazil, aköz pandemik COVID-19.

Msye Spiker, dan sa 12 zour, ki sa lager pe deroule, bann gran lekonomi mondyal, bann pei ki nou kapab dir i kontrol lekonomi lemond, in enpoz plizyer sanksyon ekonomik, tre sever kont Larisi.

Vwala enpe sa bann sanksyon:

- Zot in blok bann kont Labank Santral Ris, ki fer ki gouvènmàn pa pe kapab fer bann tranzaksyon an deviz etranzer
- Serten labank Ris in nepli kapab servi sistenm peyman enternasyonal 'Swift', pou fer peyman nimerik, ki vèdir bann endividi ek lakonpanyen Ris pou ganny difikilte pou fer peyman.
- Lakonpanyen Visa ek Mastercard in sispann zot loperasyon dan sa pei, ki vèdir bann Ris pa pou kapab fer tranzaksyon peyman atraver sa de sistenm
- 'Byen' bann Ris, enkli sa ki pour son Prezidan, serten bann minis e endividi ki ganny vwar koman zot annan lyen pros avek gouvènmàn Larisi pe ganny sezi.
- Linyon Eropèen, Canada ek Leta Zini, in ferm son lespas aeryen avek Larisi.
- Lakonpanyen aeryen Ris, Aeroflot, in depi ozordi (08 Mars) sispann tou son vol enternasyonal. Aeroflot ti fer 3 vol direk isi par semenn.

Msye Spiker, nou ekspekte pou annan ankor plizyer lezot sanksyon lo Larisi, si sa lager i kontinyen deteryore.

Msye Spiker, ki reperkisyon sa kriz ek sanksyon lo lekonomi Sesel?

Minister Finans, Planifikasyon Ekonomik ek Komers in konmans zwenn avek bann partener kle pou evalye e sirvey sa sitiasyon de tre pros.

Mardi le 1er Mars, mon ti diriz en rankont, ki ti enkli reprezantan Departman Tourizm, Labank Santral Sesel, Seypec, STC, SIB ek mon minister.

En premye papye ti ganny prepare pou prezant avek Kabinet, Merkredi le 02 Mars, kot la sak sa bann partener ti prezant zot diferan senaryo, e nouvo prozeksyon, prenankont lenpak ki sa kriz ant Ikrenn ek Larisi pou anmennen

Vwala, serten senaryo e konklizyon ki nou pe antisipe:

- Pri komodite, ki swa manze, karbiran e menm langre pour sekter lagrikiltir, lo nivo mondyal pou monte, ki an retour pou pous pri tou komodite isi pli o – lenflasyon pou ogmante
- Pri transportasyon, ki depi Covid in monte, i riske mont ankor
- Lensertitid akoz sa kriz, i kapab dekouraz dimoun pou vwayaze
- Pou annan lenteripsyon dan vwayaz akoz, pri tiket avyon pou osi ogmante anv pri karbiran ki li osi pe monte menm.
- Serten lenvestisman Ris isi, i kapab ganny afekte anv sanksyon ekonomik ek finansyel
- Akoz sa ‘ban’ enpoze lo serten labank Ris pou servi sistenm peyman nimerik ‘Swift’, peyman par kard, par bann Ris ki isi, pou kapab ganny bloke
- Sa sitiasyon in agrave plis ankor, la ki Visa ek Mastercard in kennsel zot loperasyon Larisi e
- Lorganizasyon ki regroup bann pei ki prodwi karbiran (OPEC), ti anonse le 2 Mars, ki pour le moman i napa okenn plan pou ogmant prodiksyon, zis akoz sa kriz Ikrenn/Larisi
- Zis pou fer remarke, ki yer, Lendi le 07 Mars, pri karbiran lo marse mondyal tin ariv ziska 139 dolar en barik

Msye Spiker, sa bann senaryo, pou anmenn bann lenpak negativ lo nou lekonomi.

- Parey monn fer resorti pli o, lefe ki pri komodite lo nivo mondyal pe ogmante, depi son karbiran, manze, e prodwi pou sekter lagrikiltir, isi, pou osi ogmante. Lenflasyon pou mont pli o ankor
- Pou annan en bes dan stok serten komodite, lo nivo mondyal, ki li osi pou enfliyans pri, anvi demann
- Pri komodite pou osi ganny enfliyanse par kou transportasyon ki li osi pe kontinyen ogmante – savedir la, i annan de fakter kle ki pe pous pri pli o ankor – kou transportasyon e bes dan prodiksyon
- Larive tourism ki ti tre prometan konmansman lannen, pou desann
- Reveni ki gouvènmman i anmase, atraver taks, pou desann
- ‘Dividend’ ki serten lakonpanyen paraetatik i pey gouvènmman pou desann
- Pou annan en ogmantasyon dan lasistans benefis sosyal
- Serten lakonpanyen paraetatik pou kapab bezwen sipor finansyel

Alor, msye Spiker, ki aksyon ki nou pe pran pou minimiz lenpak sa kriz, sirtou lo nou popilasyon?

- Nou rekonnet ki sa kous popilasyon ki zot saler i pli ba, pou ganny tape plis. Parey mon ti anonse dan diskour bidze 2022, i annan en travay pou anmenn reform dan servis lasistans sosyal ki tin konmansman, la, aprezan, gouvènmman pe akseler sa travay avek bi pou fer sir ki bann ki vreman bezwen sa lasistans ki gannyen. Bann mezir pou pli byen targete.
- Gouvènmman pe diskite e evalye bann diferan mezir kin ganny anonse, sirtou konsènan reform dan Fon Pansyon, plitar nou a fer en deklarasyon lo sa size.
- Gouvènmman pe osi evalye sitiasyon, pou vwar posibilite en ogmantasyon saler, parey tin anonse dan diskour bidze. Me, sa mezir pou bezwen pran kont konstren bidzeter ki nou ladan, anvi ki nou dan en reform ekonomik, siporte par Fon Moneter Enternasyonal (IMF).
- Alors avek sa nouvo realite, Minister Finans, Planifikasyon Ekonomik ek Komers ansanm avek Labank Santral Sesel pe al konmans diskisyon avek IMF, pour ki bann paramet ki nou’n tonm dakor dan lagreman inisyel pour IMF siport nou program reform ekonomik, i elarzi.
- Gouvènmman pou bezwen li osi revwar son depans anvi ki son prozeksyon reveni i ekspekte redwir

- Depandan lo kantite letan ki sa kriz i ale, nou pou bezwen pran en desizyon si pou servi nou rezerv pou ede, sirtou pou aste komodite esansyel pour pei e
- Labank Santral Sesel ek mon Minister pou kontinyen zwenn pou sirvey sitiasyon lo nivo enternasyonal ek nasyonal

Konklizyon

Msye Spiker, Sesel i form parti sa vilaz global, menm si nou en pti zil dan milye en losean. Nou depan antyerman lo lenportasyon, alor sa ki arive dan en lot pei, sirtou ler bann gran pwisans mondyal i enplike, i annan en lenpak direk lo nou. Si sa kriz pa terminen tre byento, e lemonn pa retourn normal, kot sanksyon osi i ganny retire, nou pti pei Sesel pou ganny tape.

Dan sa moman difisil ki ranpli avek lensertitid, annou prioritiz nou depans.

Nou konnen ki i annan en kous nou popilasyon ki zot sitiasyon pou vin pli difisil ankor, pour sa, gouvènmman pe al met bann mezir anplas pou donn zot sa sipor ki zot bezwen.

Nou pou kontinyen reste alert e pridan, e aksyon apropiye ava ganny pran, ler i neser.

Nou pou reste angaze avek tou sekter pou donn lenformasyon kredib a sak letap letan i annan nouvo devlopman ki devlope dan nou pei.

Pou konklir, msye Spiker, parey pandemik COVID-19 in montre nou, lensertitid dan lemonn i vedir koman en pei nou pou bezwen pare pou depan plis lo nou lekor. Pour nou pti Sesel, linite, ek stabilite i primordyal. Alors, mon oule fer en lapel avek tou Seselwa pour nou ini dan sa moman ki nou pei e lemonn pe pas atraver e annou kontinyen viv dan lespwar ki en zour sitiasyon dan lemonn e dan nou lavi personel, ava retourn normal.

Mersi Msye Spiker.